

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Sacramentis. In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum
speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata ut
Sacramento, & ut sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, &
Iubilo, de Bulla Cruciat, de Extrema-unctione, & demum de Ordinis
Sacramento ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

De nomine, & institutione Eucharistiæ. 1

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76649)

TRACTATUS XXI. ET DISPUTATIO VNICA, DE VENERABILI EUCCHARISTIÆ SACRAMENTO.

EUCCHARISTIA & Sacramentum est, & Sacrificium. Tractatus præsens Eucharistiam quatenus Sa-
cramentum, est explicabit. Sequens verò quatenus est Sacrificium.

PUNCTVM I.

De nomine, & institutione Eucharistiæ.

1. Quoi nominibus Eucharistia decoretur.
2. Fuit Eucharistia instituta à Christo in vltima cæna, & ob quem finem.
3. Quo die fuerit instituta.
4. Obiectiones proponuntur, & diluuntur.
5. Post lotionem pedum discipulorum præsentem Iuda, & facta cæna legali institutum est hoc sacramentum.

EUCCHARISTIA, quod nomen Græcum est, Latine *Bona gratia* nuncupatur. Tum quia continet in se Christum fontem totius gratiæ. Tum quia per ipsam vberior gratia, quam per alia sacramenta conceditur. Tum quia est pignus vitæ æternæ, quæ gratia appellari solet, iuxta illud Pauli ad Rom. 6. Gratia Dei vitæ æternæ. Secundo dicitur *Viam*, quia moriturus viam parat ad gloriam. Tertio appellatur *synaxis*, Latine *Communiõ*, quia per hoc sacramentum nos cum Christo capite, & inter nos ipsos coniungimur, & vni-mur, sicuti explicuit D. Thom. 3. p. quæst. 73. art. 4. ad. 2. & ante ipsum Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa, c. 14. Cyprian. lib. 2. epist. 3. ad Cecil. & alij. Quarto dicitur *Sacrificium*, & *hostia*, quia est rememoratio præteriti Sacrificij cruenti, quod Christus Dominus in ara crucis in nostrorum peccatorum satisfactiõnem obtulit, & quia ipsum Christi corpus viuum, cæquam res oblata immolatur, & sumitur in peccatorum expiatiõnem, & gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, aliorumque impetrationem. Vnde propriissime Eucharistia gratiarum actio nuncupatur, quia per eam Deo singularem gratiarum actionem pro beneficiis acceptis impendimus. Item vocatur panis vitæ, & intellectus, quia vitam causat, & intellectum illuminat. Panis cælestis, seu qui de cælo descendit, iuxta illud Ioann. 6. continet enim Christum, qui de cælo descendit. Aliis nominibus sancti patres hoc sacramentum explicant, de quibus videri potest D. Tho. 3. p. q. 73. art. 4. & ibi omnes eius expostores. Canendum tamen est, vt rectè admonet Vasq. in comment. illius art. à nomine cænae Dominicæ, quia eo vtuntur hæretici ad denotandum Eucharistiam nihil aliud esse, quam cænae vsualis figuram, morumque representationem.

2. Hoc sacramentum institutum esse à Christo Domino in vltima cæna illius noctis, in qua traditus fuit in mortem pro nostrorum peccatorum satisfactiõne, testantur Euangelistæ Matthæ 26. Marc. 14. Lucæ 22. Nam Ioan. 6. Solum institutio promissa est. Finis ob quem ipsum sacramentum, & proximè ad mortem fuerit institutum optimè traditur à Trident. sess. 13. cap. 2. cui nihil addendum superest.

3. Sed quo die, an die 14. Lunæ Martij ad Vesperam vltimam illius diei, & principium 15. fuerit hoc sacramentum institutum? non leuis est controuersia inter Doctores, vt videre est apud Suar. disput. 41. sect. 1. Gab. Vasq. disp. 172. Agid. de Conineh. q. 74. art. 4. dub. 1. Et omnis alij opinionibus pro certo habendum est cum prædictis doctoribus hoc Sacra-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

mentum institutum esse die 14. lunæ ad illius diei vespeream & principium diei 15. Quia hoc Sacramentum institutum est primo die azimorum, quo Christus Dominus agnum Paschalem cum suis discipulis comedit, vt manifestè colligitur ex illo Matth. 26. dicentis. Primo die azimorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Et Marci 14. Primo azimorum, quando Pascha immolabant (scilicet Iudæi) dicunt ei discipuli: Quò vis eamus, & paremus tibi, vt manduces Pascha? Et Lucæ 12. Venit autem dies azimorum, in quo necesse erat occidi Pascha. Sed primus dies azimorum fuit 14. mensis ad vespeream iuxta illud Exodi 12. Reseruabitis eum (id est agnum) vsque ad quartam decimam diem mensis huius, immolabitque eum vniuersa multitudo filiorum Israël ad vespeream. Ergo hoc sacramentum institutum est decimo quarto die ad vespeream inchoante 15. Mos enim erat Iudæis diuersimodè dies communes & naturales numerare, ac numerabant dies festiuos. Nam dies communes enumerabant ab ortu solis vsque ad occasum, eaque de causa dictum est Ioan. 19. n. 14. Christum Dominum circa horam 6. fuisse crucifixum. At dies festiuos à vespere antecedenti vsque ad vespeream subsequenti diei computabant, iuxta illud Leuit. 23. n. 32. A vespere vsque ad vespeream celebrabitis sabatha vestra. Cum ergo Christus Dominus celebrauerit Pascha, cum discipulis suis eo die, quo Iudæi celebrabant, efficitur celebrasse decimo quarto die ad vespeream, quia ab ea vespere solemnitas Paschalis, & dies azimorum incipiebat, & conuequenter eo die sacramentum instituisse.

4. Sed his obstat primo, quod dixerint Iudæi Matth. 26. consilium inientes de occidendo Christum. Ne fieret in die festo, ne fortè tumultus fieret in populo. Sed respondeo, quia esto id desiderasset, at oblata occasione ex prodicione Iudæ aduersus suum primum consilium processerunt, & in die festo occiderunt forte, vt maior Christo esset ignominia. Secundo obstat, quoad Ioan. 23. dicitur ante diem festum Paschæ hoc sacramentum fuisse institutum, sed dies festus incipiebat à vespere diei 14. vsque ad vespeream 15. Ergo Christus Dominus non instituit hoc sacramentum 14. die ad vespeream. Respondeo Ioannem computasse diem non secundum festiuitatem, sed secundum communem, & vulgarem vsam: qui incipiebat ab ortu solis secundum quam computationem verissimè fuit ante diem festum Paschæ fuisse hoc sacramentum institutum, siquidem fuit ad vespeream diei 14. Tertio obstat noluisse Iudæos introire in domum Pilati, ne contaminarentur, sed possent manducare Pascha, ergo Pascha, id est agnum paschalem nõdum conederant. Sed respondeo ibi nomine Pascharis non agnum Paschalẽ, sed vietas illis diebus festiuis oblatas intelligendas esse, iuxta illud Num. 28. n. 19. Quæ quia in paschate offerbantur, Pascha vocatæ sunt. Quarto obstat dixisse Ioan. 19. Christum passum esse in Parasceue paschæ. Ergo non in paschate. Ergo institutio Eucharistiæ non fuit ad vespeream primam diei 15. Respondeo Parasceue, quod est preparatio ciborum solum diem sabathi præcedere, non alios dies festiuos Exod. 12. n. 16. ideoque optimè potuit Christus pati in paschate sumpto paschate pro die quolibet festiuo ex illis septem, & pati in Parasceue paschæ, quia pariebatur in die præcedete sabathum, in quo etiam festiuo poterant sibi preparari, vt dictum est,

est. Quinto obstat, quod eo die, quo Christus mortuus fuit, Ioseph mercator est Sydonem, & mulieres parauerunt aromata ad sepeliendum, & Iudaei criminaliter processerunt contra Christum. Quae omnia non videntur in die festo licuisse, iuxta illud Levit. 23. Dies requiescentis est, omne opus non facietis in eo. Sed respondeo solo die sabathi omnia opera servilia prohibita esse, secus aliis diebus festiuis, siquidem in illis preparari cibi poterant. Adde opera pietatis servilia non esse. Quod vero Iudaei die festo criminaliter contra Christum processerint, ideo fuit, quia odio excitati putabant sibi licere eius mortem procurare, ideo non dicebant, non in die festo, quia nobis non licet, sed ne tumultus fiat in populo. Coniungitur ergo Christum Dominum in die festo pridie ante Sabathum passum esse, sed Christus Sacramentum Eucharistiae instituit pridie ante mortem. Ergo institutum fuit 14. ad vesperam. Nam dies 14. festiuis, & solemnibus non erat, tamen vespere illius sollemnis esset, quia ab ea vespere solemnitas Paschalis numerabatur.

5. Deinde dubitari poterat, an post lotionem pedum discipulorum vel ante, an praesente Iuda, vel illo absente, an facta cena usuali, vel ante illam hoc sacramentum institutum sit? Quae in re omittis variis opinionibus, quas refert Suar. t. 3. in 3. p. 97. disp. 41. sect. 2. 3. & 4. Henrici lib. 8. de Eucharistia cap. 2. Affirmandum est Christum Dominum Eucharistiam instituisse post cenam legalem, ut colligitur ex Trident. 22. cap. 1. dicente: Celebratio veteri Paschate nouum instituit. Item ex illo hymno Ecclesiae.

Post agnum typicum

Expletis epulis

Corpus Dominicum

Datum discipulis.

Imo & institutum fuit post lotionem pedum discipulorum, ut constat ex praedictis Euangelistis, ubi lotionem facta recubuit cum discipulis suis, & cenantibus illis accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit. Accipite, & manducate: hoc est corpus meum. Similiter, & calicem. Merito ergo post lotionem institutum esse hoc sacramentum, ut eo facto significaretur ad sumendam Eucharistiam summam munditiam, & puritatem praecedere debere, sicuti notauit D. Thom. Euthym. & Lyra, Matth. 26. Bernard. serm. de cena Domini. Damascen. lib. 8. c. 14. & alij relati a Suar. & Henrici supra. Praeterea institutum est inter cenandum cum discipulis suis cena usuali, vel, ut alijs placet, ante illam. Finita legali, & pedum lotionem. Vtrum autem praesente Iuda, vel illo absente? Probabilis est praesente Iuda factam fuisse institutionem. Tum quia Luc. 22. postquam dixit accepisse Christum panem, illumque confecerat, dedisseque discipulis suis, subdidit: Verumtamen manus tradentis me mecum est in mensa. Quasi diceret, etsi meum corpus, & sanguinem vobis trado, non tamen ignoro in mensa esse traditorem. Tum etiam quia Iudas confecerat fuit Sacerdos, & Episcopus iuxta illud Act. 1. Et Episcopatum eius accipiat alter. Quod sacramentum Christus Dominus instituit post Eucharistiae institutionem illis verbis. Hoc facite in meam commemorationem. Neque obstat esse peccatorem, & eius peccatum Christum cognouisse, quia erat peccatum occultum, & ad summum Ioanni, & Petro manifestatum. Etenim Ioanni interroganti quis esset proditor, respondit Christus. Cui ego incidit panem porrexero, & Iudae tradidit. Oculatus autem peccator a communione publica non debet excludi.

PUNCTUM II.

De natura Eucharistiae.

1. Desinitur Eucharistia.
2. Est sacramentum a Christo institutum.
3. Constat ex speciebus panis, & vini, & corpore, & sanguine Christi.
4. Proponitur obiectio, & soluitur.
5. Verba consecrationis non sunt forma intrinseca huius Sacramenti.
6. Est omnium sacramentorum perfectissimum.
7. Non sunt plura, sed unum, integrum, & perfectum Sacramentum.
8. Proponitur obiectio, & soluitur.
9. Examinatur, an plures species panis, & vini disticta plura numero sacramenta constituant? Negant plures.
10. Pr. habilius est oppositum.
11. Fit satis fundamentis n. 9. allatis.

1. Desinitur Eucharistia, ut sit sacramentum corporis, & sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini ad spirituales animarum refectionem institutum.

2. Ex qua definitione constat Eucharistiam Sacramentum esse a Christo institutum, ut desinitur ab Innocent. I. III. cap. primum de summa Trinitate. & fide Catholica. & cum Marthe

de celebrat. missar. & ab Eug. IV. in decreto fidei, quod est post vltimam sessionem concilij Florent. §. quinto Ecclesiasticorum, & a Trident. sess. 7. can. 1. & specialiter sess. 11. Ferè per totam. Etenim corpus Christi Domini, eiusque sanguis sub speciebus panis, & vini contenta hominem spiritualiter nutriunt, & reficiunt, iuxta illud Ioann. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Sunt ergo verum Sacramentum ex definitione sacramenti, quae est esse signum sensibile gratiae sanctificantis. Nam esto Corpus, & sanguis Christi Domini in hoc sacramento existentia sentiri non possunt. At quatenus sub speciebus existunt, sentiuntur, sicuti contritio in potestate in anima residens, esto per se sensibilis non sit, at quatenus confessionem informat, sensibilis redditur.

3. Secundo constat ad illius intrinsecam constitutionem tum species panis, & vini, tum Corpus, & sanguinem Christi pertinere. Species quatenus Corpus, & sanguinem Christi continent: Corpus, & sanguinem Christi, ut sub speciebus panis continentur, quia sub hac ratione sumentem reficiunt. Neque enim sola species, neque Corpus Christi, nisi sub speciebus contentum animae cibus sunt. Neque item species a Christo separata adorari possunt adoratione latrice, cum tamen hoc Sacramentum sic necessarium sit adorandum, ut definiuit Trident. sess. 13. cap. 5. Neque Christus seclusus speciebus est nobis signum sensibile. Denique transubstantiatione (quae est conuersio vnius substantiae in aliam substantiam sub eisdem accidentibus) hoc venerabile sacramentum, teste Trident. sess. 13. cap. 3. conficitur. At si destructa substantia panis, & vini loco illius Corpus, & sanguis Christi non succederet, transubstantiatio non esset. Ergo hoc Sacramentum essentialiter constat speciebus panis, & vini Corpus, & sanguinem Christi continentibus. Et ita sustinet S. Thom. q. 73. art. 1. & in 4. dist. 8. q. 1. art. 1. Suar. disp. 42. sect. 3. Regid. de Coninch. q. 73. art. 1. dub. vnic. n. 20. Valqu. disp. 167. c. 3. & 5. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. c. 1. concl. 2. Bonac. disp. 4. de Sacram. pun. 1. à n. 1. & alij variis Patrum, & conciliorum testimoniis doctrinam exornantes.

4. Quod si obicitur textum, in e. hoc est. de consecrat. dist. 2. qui solis speciebus sacramenti rationem videtur concedere. Inquit enim textus, Sacrificium Ecclesiae duobus modis conficitur, duobus constare, visibili elementorum specie, & sanguine, & sacramento, & re sacramenti, id est Corpore Christi. Distinguit ergo Corpus Christi a sacramento, & forte ob hanc causam plures Patres affirmant Corpus, & sanguinem Christi esse in hoc sacramento, denotant ergo esse a sacramento distincta? Facile respondere possumus ibi accipi sacramentum pro nudo signo visibili, quod certe solis speciebus competit, qualiter a Trident. sess. 13. cap. 3. Sacramentum usurparat, Christum vero Dominum esse rem, quae sub illo signo continetur. Adde Christum Dominum dici posse esse rem sacramenti, id est, quae Sacramentum perficit, & constituit, & in ipso existit tanquam pars in toto, sicuti anima dicitur esse res hominis, & in homine existere. Quod si virgeas, difficile est in hoc sacramento assignare tria illa, quae communiter a doctoribus cum Mag. in 4. dist. 8. & Hugone de sancto Victore t. 1. lib. 2. de Sacram. pun. 8. c. 7. & Innocent. in cap. eum Marthe de celebrat. missar. distinguuntur, scilicet res tantum, sacramentum tantum, res & sacramentum simul, cum namque species significant Corpus Christi ibi contentum, neque è contra Corpus Christi significet species. Dicendum est tria illa absque difficultate in hoc sacramento inueniri. Primo inuenitur res tantum, id est gratia sanctificans, quae significatur per sacramentum, non tamen significat. Secundo reperitur Sacramentum tantum scilicet species, quae licet ex se Corpus Christi ibi adesse non significant, significant tamen illud ex habitudine, quam habent ad verba consecrationis super ipsas prolata. Tertio reperitur res, & sacramentum simul, quod est Corpus Christi sub speciebus contentum, quippe & significatur per species, & significat animae nutritionem.

5. Hinc fit verba consecrationis non esse formam, seu pattem intrinsecam huius sacramenti, sed formam extrinsecam, & causam illius efficientem, ipsamque consecrationem actionem esse, quae ipsum sacramentum conficitur, quia verba, & consecratio transeunt, Sacramentum vero perseverat. Sic tradunt relati Doctores. Neque obest Florentinum dicens omnia sacramenta tribus perfici, rebus, ut materia, verbis ut forma, & ministro. Perficitur namque hoc sacramentum ex substantia panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi conuersis, & ex forma consecrationis, & ex ministro. At ex his intrinsecè non componitur, siquidem deficiente pane, & vino, & transactis verbis consecrationis integrum, & perfectum sacramentum perseverat. Secundo fit sumpcionem specierum sacramentum non esse, sed sacramenti applicationem. Non enim sumpcio sanctificat, sed applicat cibum sanctificantem. Regid. de Coninch. dicto dub. vnic. concl. 7. Bonac. disp. 4. q. 1. p. 1. n. 6. Valquez disp. 167. cap. 3. n. 26. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 1. assers. 3.